

Jacobi Alvarez de Paz Opera

De Exterminatione Mali, Et Promotioне boni - Libri quinque

Álvarez de Paz, Jacobo

Lvgdvni, 1613

Proœmium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77843](#)

DE FVGA PECCATORVM,
EXTINCTIONE VITIORVM,
ET VICTORIA TENTATIONVM,

L I B E R P R I M U S.

P R O O E M I V M.

Rex Ille potens, atque pacificus, qui figuram prælulit Saluatoris, & pacem mundo allatā eius aduentu, demonstrauit, templum illud magnificum adificaturū in monte Moria, qui demonstratus fuerat David patri eius, in loco, quem parauerat David in area Ornan Iebusai, ut præsentibus esset magnificentia miraculum, & posteris pietatis exemplum; aream primum ruderibus expurgavit, & mobilem ac instabilem terram effudit, ut in solidam ac viuam (ut aiunt) perram fundamina tanta molitionis inuiceret: Illud sapienter expendens, immensum adificationis pondus, aut super arenam erigit, aut super stercore, & rudera, & terram mobilem stare non posse. Huus Regis prudentiam imitari decernimus, ut post oblatum in superiori volumine, religiosorum oculis, templi Domini, id est, sanctitatis & perfectionis, exemplar, ad ipsum opus ac adificationem nos parare cupientes, prius locum adificationi aptum expurgemus, ut sine ruina periculo domum pulcherrimam, ac vere regiam & cælestem, extruamus. Locus iste, in quo templum sanctitatis extruimus, anima nostra est, quam area Areana Iebusai manifestè presignauit; in monte Moria, id est, in altitudinis sublimitate consistens. Mons enim Moria Christum Salvatorem significat, qui, ut inquit venerabilis presbyter Beda, de terra quidem per originem assumptæ carnis ortus est, sed omnium terrenarum potentiam, ac sanctitatem, singularis culmine dignitatis, transcedit. Qui optimè mons Moria, id est, ypsilonis, est appellatus, quoniam non solum electos suos ad æternæ claritatis visionem admittit, verum & ipse propositus est à Patre, ut omnes nationes & gentes eum videant, & in sanctissima eius vita, quid si sequendum, & imitandum, aspiciantur. In hoc monte sublimi atque præcello anima rationalis consistit, à quo naturam & gratiam, & viuentera quæ ad naturam & gratiam pertinent, se habere cognoscit. Quare scriptum est: Quia portat omnia verbo virtutis sua: Et quia in ipso viuimus, & mouemur, & sumus: Et quia præparatus est mons domus Domini in vertice montium, & eleuabitur super colles. Nec insulæ areae comparatur anima; nam si area est locus adificio vacuis, quem solis ardor exagit, & omni fructu sterilem facit; talis profecto est anima post Adæ peccatum, quam legis prævaricatio templo Dei, scilicet

2. PAR. 3.
n. 1.

Beda lib.
de Templo, ap. 5.
Tom. 2.

Hebre. 1.
3.
Actor. 17.
n. 18.
Iffas. 2.
2.1.

A gratia & sanctitate, priuauit, & ad spinas & tribulos ferendos adegit. Hanc spiritalem aream Areuna Iebusaeus, id est, homo flagitiis conculcatus, & in sua calamitate exultans, ante possederat, sed verus David Christus, ut in ea Patri suo templum extrueret, quinquaginta siclis, nempe sui sanguinis pretio, quod nostræ remissionis causa est, in acerbissima passione coenit. In ista area Dei beneficio templum perfectionis & sanctitatis assurgit, de quo inquit Paulus: Nescitis quia templum Dei estis, & spiritus Dei habitat in vobis.] Ac si diceret, Non dubium est, quin anima, virtutum ac sanctorum operum donis, velut lapidibus politis & pretiosis, extructa, ex area in magnificum templum diuinitatis vertatur; in quo ille Dominus, qui spiritus est, & spiritualem domum ad suum cultum & venerationem præcipue requirit, non sine exultatione sui cordis inhabitet. Templum autem hoc sanctum dicitur, non tantum quia Deum sanctum, & omnis puritatis auctor, habitorum habet, verum etiam quia non ex aliis quam ex sanctis operibus, & ex solidis ac perfectis virtutibus coagmentatur, ut ipsa adificatione ad finem usque prouencta, sanctitatem ipsam, & mentis nostræ puritatem constituat.

3. Reg. 24.
n. 24.

1. Cor. 3.
n. 16.

B Si vero anima, Dei & sanctitatis capax locus est, & area in qua domus hæc regia, & templum istud magnificum adificandum est; eam primum omnium abiectione peccatorum, & omnium vitiorum extinctione, tentationum victoria, atque passionum mortificatione mandemus, ne super arenam, aut rudera tantam molitionem si erigamus, tribulationum ventis agitata, aut affectionum turbribus impulsu procubat. Istum namque ordinem esse spiritualis vita, atque omnis nostri laboris, quo Deo in humano corde domum requietionis paramus, sacræ pagina manifestè pronuntiant. Hoc enim est quod Tobias dixit filio suo: Noli timere fili mi: pauperem quidem vitam gerimus, sed multa bona habebimus, si timuerimus Deum, & recesserimus ab omni peccato, & fecerimus bene.] Et Iffias ait: Derelinquat impius viam suam, & vir iniquus cogitationes suas, & revertatur ad Dominum, & miserebitur eius.] Atque alio loco inquit: Auferte malum cogitationum vestrum ab oculis meis: quiete agere peruersè, discite bene facere.] Gregorius quoque ait: Prima virtus est, ne perpetrari debent, sed vitri peccata: secunda autem, saltem perpetrata corrigeri.] Et uberioris sanctus Basilius: Quemadmodum, inquit, in gradu scalarum prima est ascensio, ab humo recessus; sic in exercitatione diuinæ con-

Tobias. 4.
n. 23.

Iffas. 55.
n. 7.

Iffas. 1.
n. 16.

Greg. 6.
moral. 13.

Basil. in
Psal. 1.

*Idem,
Psal. 33.*

*Lact. li. i.
dini. mif.
cap. vii.*

*Psal. 13.
n. 1.*

*Bern. fer.
39. in
Cant.*

versationis, principiū profectus, est discessus à malo.] Et rursus alio loco : Ei, qui primis eruditur ad virtutem rudimentis, conuenit ut subducatur à mali occasione, vtque ab improba vita consuetudine quasi à via mala exemptus, ita demum aggredi possit bonorum operum actionem. Impossibile namque est, eum aspergi & attingere quod bonum est, qui non prius proflus declinaverit à malo. Sicut nec cuiquam possibile sit sanitate recuperari, nisi prius à se dispulerit morbum : vel ut quis recalescat, nisi prius excusserit perfrigerationem. Atque adeo quisquis cupit vita probitatem complecti, ei conuenit ut se libereat ab omni communione malorum. Non solum verò Scriptura diuina, qua per se satis sufficit, & Patres eius luce perdocti, sed & ipsa natura, & ars, hunc eundem ordinem predicat. Prius enim est, carduos & sentes euellere; postea iactis semiibus suauissimos fructus colligere: prius est, ex auri & argenti fodinis terrae glebas egerere; postterius, aurum aut argentum extrahere: prius est, noxiros corporis humores educere, deinde optatam salutem afferre: & tandem prius est, hostes ex virbe repellere, atque illis repulsi, vitis arque prostratis, cives pacificè gubernare. Ita omnino primo loco spinae & tribuli peccatorum euellendi sunt, affectus moderandi, vita extinguedi, & demonis insultus longius à nobis submouendi; quam virtutes comparrenus, & ad pacem & mentis tranquilitatem veniamus. Primus sapientia gradus est, inquit Lactanius, falsa intelligere : Secundus, vera cognoscere: ergo primus gradus iustitia est malum cauere; & secundus, veris bonis inquirendi insistere. Idem quippe est ordo sapientia, atque iustitia; qua cum vera sapientia sit, non potest alias ratione quam sapientia conquiri. Et si omne peccatum, & omne vitium in radice sua ignorantia est, & omnis virtus veri cognitionis, quoniam prius intellectus aut decipitur, aut instruitur, quam voluntas illum sequens, malo cedat, aut bonum admittat, certè eundem ordinem tenet intellectus eruditio, & per acquisitionem virtutum voluntatis exornatio. Dicit insipiens in corde suo, Non est Deus, inquit sanctus David; corrupti sunt, & abominabiles facti sunt in studiis suis.] Attende, quomodo cæcitas mentis ad affectionem diffundat, & vniuersa homini membra contaminat, qui ex eo quod in notione sui Creatoris errauit, abominationem amplexus est, & Dei imaginem flagitorum admissione corruptit. Vna itaque & eadem est processio virtutis & sapientia; ut quemadmodum ista principio falsitatem impugnat, ac deinde Veritatem patefacit; ita illa prius mala dissipet, ut bona laborando perficiat. Nec solum qua diximus, hunc esse vita spiritualis ordinem, verum ipsa quoque Dei beneficia designant, de quibus haec scribit Bernardus: Cui non admodum placet ordo ipsi donationum? Primum anima misericorditer liberatur, secundò, dignanter adamatur, tertiò, benignè abluitur, & purgatur; postremò, optimi ornamenti accipit promissionem. Sic ille.] A quoniam in primo iustificationis gradu liberatur anima? Evidem puto quia à iugo peccati, à seruitute diaboli, & à fauibus inferni mortiferi, quem mancipiis demonis, peccati nexibus illigatis, non minus leuera Domini, quam iusta vltio, preparauit, ut transgressionis penas æternas sustineant. Peccatorum verò inquinam ablutis, & per gratias domini dissipatis, iam Dominus benignè diligit animam, quam suo sanguine rubricatam, & fauibus mortis ereptam in suæ familiaritatis confortium ascivit. Deinde, quam amat, à leuioribus defectibus

A purgat, & pro huic mortalitatis inopia, cura terrenorum abluit, ut abluta arque mundata virtutum ornamentum apponat. Denique indumento charitatis, & virtutum, ac donorum ornamenti exornat, quam prius antea purgauerat, & à vinculis peccatorum, ac mundi sollicitudinibus eripuerat. Initum igitur totius boni, fuga est & defensio mali, quod cum à nobis abiicimus, tam mirum in modis ad bonum suscipiendum preparamus. Et quemadmodum dux illa tuba argentea ductiles, quas Moses Domini mandato confecratur, ad castra mouenda vocabant, & ad prælium incitabant, & in unum homines ad dies festos celebrandos cogebant: ita Dominus tubis inspirationum suarum animam in terram illam viventium proficisci tem moueret, ut bellum primo aduersus peccata, & vitia, & immoderatas affectiones instituat, & postea virtutum acquisitione festos dies illi solenniter peragat.

*Num. 10.
n. 2.*

B Hinc iam elucet quanta sit voluminis huius vtilitas, quod secundo loco (fauentibus superis) scribendum lascipimus: in quo tractandum est nobis quanam ratione fugienda sint vera mala, qua cum salutem animæ, & perfectionem impediunt. His enim (præcipue maioribus) non dilutis, & in mari rubro, id est in sanguine Christi, submersis, impossibile erit, concupitum animæ decorum acquirere, & vita spirituialis perfectionem comparare. Quam nūc igni splendenti & ardenti similem cogitamus, qui nisi prius obscuritatem & frigus appositæ materie pellar, nūquā eam in se converteret. Sic omnino perfectione ignis est, & quidem maximus, non corpori sed animæ admotus, sapientia luce illam illustrans, & charitatis ardore transformans, quam nisi prius obscuritatē peccati subuerterat, & frigore vitiorum destruat, nūquam suæ ditione subicieat. Euenietque homini perfectionem queritanti, si prius peccata & vita non relinquit, quod habitatoribus Hæ in libro Iosue eueniente comprehendimus, qui cum deserta virbe in partem exercitus Israëlis se coram ostentantem, & fugam simulanten irruerent, altera pars ex insidiis ac latebris emergentes vibem occuparunt, & igni voraci consumendam tradiderunt. Eodem modo, dum homo peccata & vita ac affectus inordinatos in recessibus animæ latentes non timens, quasi extra se ad oppugnandum & expugnandum virtutum aciem egreditur, illa ipsa vita, & illimet ipsi effrenati affectus, qui latent, anima dissipant, & vniuersos conatus in quærenda virtute positos irritos atque inanes ostendunt.

*Iosue. 8.
n. 16.*

C D Quoniambre post cognitionem perfectionis, quam superiori volumine oculis legendum ingessimus, eam impensè cupientibus hic secundus tomus in sexto & septimo libro attentè legendus est, & non solum legendus, sed & operi committendus, ut se à malo purgantes idoneos ad excipiendam veram bona faciant, & puritatem mentis quam concupiscunt, & querunt, affecti que valeant. In eo discent grauata peccata fugere, & tantum malum, quod verè mors est anima, supra omnia penam mala timere. In eo scient peccata levia pro sua possibiliitate declinare, & si nō omnino vitare, at quotidie compunctione lugere, & solerter feruore minuere. In eo cognoscere vita subuertere, & his importunis ac pertinacibus animæ hostibus bellū indicere. In eo percipient sensus atque affectus cohibere, tentationes vincere, & tineat negligenter, & virtus ostentationis abiicere, atque omnia virtuti contraria propulsare. His tandem ad doctrinam virtutum tribus aliis libris comprehensam ministrific se disponent. Tractatio ista nobis scribentibus est dulcis, & (vt opinor) erit legentibus persuasiva. Nobis quidem dulcis est, quoniam cui agro-

to mor

Job. 7.
n. 11.

4. Reg. 20.
n. 5.

Ecl. 38.
n. 4.

Hebre. 6.
7. 7. & 8.

to morbos & dolores suos narrare non libeat, & calamitates deplorare? Certè Sanctus Job hanc narrationem in suorum malorum leuamen assumptum. quare quodam loco ait: Quapropter & ego non parcam ori meo; loquar in tribulatione spiritus mei: confabulabor cù amaritudine animæ meæ.] Et ego ægrotus sum, qui in xenodochio sancta religionis multis ab hinc annis peccatorum & vitorum meorum vulneribus plenus iaceo, & in sterquilino tepiditatis & negligētia consedeo. Soluam igitur linguam meam, & sicut in priori huius operis parte, salutem, quam non habeo & admōdum exopto, depinxi; ita in hac prima istius Voluminis tractatione, infirmitates, quibus misere subiectus sum, deflebo, si forrè hæc mala explicando, & ad ea submouenda medicamentum apponendo, meipsum ad illud accipiendo, & plagi meis adhucendum, impellam. Dulcis etiam & suavis erit ista tractatio legentibus, quoniam aut peccatorum ac vitorum peste vexantur, aut tam magna miseria & calamitate soluuntur. Si liberi sunt (ea libertate quam status mortalitatis admittit) libenter in memoriam elapsa mala & pericula revocabunt, & videbunt scripta opera Domini, & mirabilia eius in profundo. Ascendet quoque postquam se liberos & sanatos aspiciēt, imitantes Ezechiam, in templum misericordiarum Domini, ut ei in gratiarum actionem restituta sanitatis hymnum laudationis décatent. Si verò adhuc peccatorum & vitorum, nec non & immoderorum affectionum molestia illigatur, libenter ægrotum suorum miserationum experientia doctrinam exaudient, & remedia à sanctis patribus, & peritissimis animarum medicis, scripta percipient. Iucunda quippe est infirmis medicina, quæ dolores lenit, & ea quæ torqueant, & affligunt, absborbet. Et scriptum est: Quia altissimum creavit medicamenta, & vir prudens non abhorrebit illa.]

Res verò tanta hac oratione pro tenuitate nostra diligenter exposita, & his scriptis declarata, nō oscitantur, non perfunduntur legenda est, sed attenta lectio, & sollicita consideratione meditanda, tanquam ea, ex qua non incolumentas corporis, sed planè animæ salus tota dependet. Nam si agroti medicum intensissime audiunt, morbi remedia decernentem, & abiecta tūc omni alia cura, oculos in eius os ac factum intendunt, ne ipsius dicta minus bene percipient, & potionis aut aliorum medicaminum mensuram vel minuant vel excedant: quid faciat morbus, non corpore sed animo, & peccatorum vulnera lacerat, nisi attentè ac sollicitè sanctos Patres audire, quorum doctrina nostris his scriptis inserta, & ex illis mutuata est animæ medicatio, atque vulnerum & plagarum animæ curandarum instrucción? Ita quæ dicemus accipiat, sicut terra granum tritici recipit, & receptum immutat, & multiplicatum agricole reddit: Sic & huius operis lector, quæ medicamenta peccatorum & vitorum & affectionum nostrarum proponemus, ut letissima grana recipiat, quæ debet in corde bono recondere, & labore meditationis immutare, & diligentia operis, Domino, qui per indignum seruum hæc feminat, multiplicata referre. Ne si ad solam curiositatem ista legit documenta salutis, illa Pauli maledictione plectatur, qua dicit: Terra sepe venientem super se bibens imbre, proferent autem spinas ac tribulos, reproba est, & maledicta proxima, cuius consummatio in combustionem.] His autem legendis infirmitati imber de cælo non deficit, quia dum semina latutis Dominus lectoribus per visibilem librū spargit, gratiam ad intelligendum, & ad desiderandum,

A & opere explendum quod legitur, inuisibiliter immittit. Quid verò sperare poterit, qui bono semine & salutari imbre suscepit non fructificat, nisi vt terra sterilis & infecunda à Domino reputetur, & tanquam inutilis contemnatur?

Sed non est mihi curæ, si quæ in hac istius operis parte dicemus, difficiliora & amariora lectoribus videantur: scio enim, primo aspectu, quæ ad peccati deletionem, & vitorum expulsionem, attinent, tristitorem vultū præferre; probata verò & in usum assumpta non minimam lætitia generare. Nam quæ secundum Deum tristitia est, ideo gaudium & exultationē parit, quia (teste Paulo) pœnitentiam in salutem stabilem operatur; sicut è contrario latititia seculi tristitiam veram efficit, quæ morte operatur. At medicamina

B peccatorum, & vitorum amputatio ac passionum repressio, in sua exercitationis exordio nonnullā insuauitatem habent: Demus hoc pusillis & imbecillis; sed cuius momenti est habenda parua amaritudo, si cum profectus dulcedine cōseratur, quam in animam pœnitentem, & se cohidentem, inducit. Certum est autem, hæc acerbiora remedia ægrotationibus nostris adhibuit salutem animæ reportare. Nam, ut inquit Ambrosius, tunc auditor proficit, quando austeriora annuntiat prædicator: ei salus dignitur, quando tristitia emendationis ingerit. Dicit enim Beatus Apostolus: Nam quæ secundum Deum est tristitia, salutem stabilem operatur.] Rechè ergo lator, quia salutem operor, cùm obiungo: moreat licet filius mei asperite sermonis, me tamè delectat, qui proficere illum intelligo per mæorem. Ait Sanctus Apostolus: Quis est enim filius, quem nō verberat pater? Non enim osculatur semper pater filium, sed & aliquando castigat. Ergo quando castigatur, qui diligitur, tunc circa eum pietas exeretur. Habet enim & amor plágas suas, quæ dulciores sunt, cùm amariūs inferuntur. Vnde ait propheta: Dulciora sunt vulnera amici, quam voluntaria oscula inimici.] Ita itaque duo priores libri huius voluminis non nisi bellum sonant, non nisi abiectionem rerum dilectorum continent, non nisi vulnera nobis in etiis sine vilo timore inferenda patendunt: at non erubescō hæc scribere, docere, & prædicare, quæ pace mundi dulciora sunt, & omni possessione atri & argenti pretiosiora, & ideo vulnerant ad modicum tēpus, ut in perpetuū sanent. Vulnera sunt, sed medici vclus aperientis, ut fœtidissimum pus iniquitatis extrahat, & iocundissimam salutem gratiæ, & suaveolentem statum puritatis iniciat. Non ergo vulnera timeamus, nec mortificationis remedia detracemus, quæ mortem quidem videntur minitare, sed hanc, ad efficiendam spiritalem ac suauissimam vitam, intentant.

E Sed cùm omnia quæ his voluminibus continentur, religiosis præcipue, id est, mundo mortuis, & Deo viuentibus, offerantur, cuperemus sanè peccatorum lethalium nullam memoriam facere, neque ea coram statum viuentium habentibus nominare. Si enim miseram sæculum incolentes, & statum aliquem sæcularem periculorum plenum habentes, possunt & solent grauia peccata vitare; quid sentendum est de omnibus religiosis periculis sæculi deserentibus, & vitam pacatam, & occasionibus delinquendi grauia solutam habentibus, nisi quodd à criminibus & peccatis lethalibus quæ longissime aberrant, & ea constanter evitabunt? Quemlibet autem hominem posse cum gratia Dei, omnia lethalia

2. Cor. 7.
n. 10.

Amb. ser.
84. Te.

2. Cor. 7.
n. 10.

Hebre. 12.
n. 7.

Pro. 27.
n. 6.

D. Tho. I.
2. q. 109.
art. 8.

*Aug. lib.
de perf.
inf. cōtra
Cœlest.
c.17.*

Tit.1.3.6.

peccata vitare, constans est omnium Patrum Theologorumque sententia, quos breuitatis gratia p̄tereo; vnum tantum Augustinum non omitam, qui sic ait: Si immaculati sunt, qui sunt sine criminie; etiam in hac vita fuisse atque esse negare non possumus; quia non ideo sine vlo peccato est aliquis (subintellige leui aut veniali) quoniam non habet maculam criminis. Vnde & Apostolus cum ministros eligeret ordinandos, non ait, Siquis sine peccato, quod inuenire non posset; sed ait; Siquis sine criminie, quod vtique posset.] Nec solum est possibile omni graui peccato semper carere, secundum eam potentiam, qua nunquam actione perficitur, sicut dicimus posse esse sapientem, qui in sylvis inter feras educatus semper erit ignarus, sed etiam secundum eam potentiam, qua sepiissime actione compleatur. Quare ut nunc purissimas virgines silentio regam, multi fuerunt sancti viri, ut Ieremias, Ioannes Baptista, Nicolaus Miræ episcopus, Bernardus Clarenensis Abbas, Dominicus ordinis prædicatorum fundator, Ludouicus Gallorum rex, & alii quam plurimi, qui (ut ex historiis constat) nunquam in tota sua vita lethaliter deliquerunt: innumerabiles vero fuerunt, & nunc sunt in Ecclesia Dei, qui post conversionem suam, & arreptum spiritualis vita propostum, nunquam se graui peccato fecerunt. Si ergo omnes status, & omnes occupationes saeculi, qua non sunt manifestè male, nec mali speciem & formam habentes, aliquibus hominibus fulgent, qui nunquam semetipos graibus peccatis contaminant, quid præsumendum est de omnibus religiosis statum cœlestem habentibus, & vitam ab omni saeculari periculo alienam se cœtantibus, nisi quod post suscepimus religionis habitum perpetuo se illibatos

A ab omni graui peccato custodiunt? Certè si quos aliquando religiosos videremus, lethalibus peccatis forentes, non possemus non grauter ingemiscere, & statu nostrum planctu Davidis deplorare. Considera Israël, ait, pro his, qui mortui sunt super excelso tua vulnerati. Incliti Israël super montes tuos interfecti sunt.] Nam post munus Episcopale, Ecclesiæ celitudo atque sublimitas statu est religiosus saecularium vitam perfectione virtutum & studio contemplationis excedens, & regulis ac sanctissimis institutis, nec non & exemplis fratrum & cura prælatorum, & diuinæ gratiæ affluentia satis tutus atque securus. In hoc autem monte præcelso, & tormentis cincto, miserum est inclitos Domini cadere, & locum in animabus suis graui peccati vulneri dare. At licet hoc ita esse deberet, aliqui forte cadimus, & in portu submergimur, & in statu pacis ab hoste mortali iactu vulneramur, atque adeo necessitas nostra postulat, ut de ratione non solum vitandi venialis peccati, sed etiam de modo criminis seu peccati moralis fugiendi tractemus. Postulat & id doctrina spiritualis, quam elaboramus, integritas, qua, cum doceat mala fugere, non efficeretur accuratè conscripta, si rationem ac viam fugiendi maximum malum præteriret.

B Duo igitur prima pars huius sexti libri explicabit; alterum est, quomodo crimen seu graue peccatum omnino fugiemus; alterum vero, quibusnam instrumentis peccata venialia pro nostre fragilitatis modulo vtcunq; vitabimus. Illud breuius, quoniam viros spirituales, & perfectionis studibidos, alloquinur: istud latius & copiosius exponendum est, ut doctrina haec sit animabus illis accommodata, ad quas instruendas tota dirigitur.

PARS